

Poznań, 8 sierpnia 2012 r.

**Opinia o programie nauczania języka polskiego *Przeszłość to dziś*
autorstwa Zofii Starownik**

Autorska propozycja programu nauczania języka polskiego w liceum ogólnokształcącym, liceum profilowanym i technikum *Przeszłość to dziś*, powiązanego z serią podręczników *Przeszłość to dziś* Wydawnictwa STENTOR, w pełni zasługuje na uwagę ze strony nauczycieli szkół średnich nie tylko ze względu na swoją poprawność merytoryczną i dydaktyczną.

Program jest zgodny z rozporządzeniem MEN z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczenia do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczenia do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. z 2009 r., nr 89, poz. 730). Realizuje zadania, jakie zostały wyznaczone w podstawie programowej dla IV etapu edukacyjnego. Pod względem budowy jest zgodny z założeniami znajdującymi się w rozporządzeniu MEN, dotyczącymi dopuszczenia do użytku szkolnego programu nauczania.

Autorski program Zofii Starownik ma charakter otwarty. Oznacza to, iż można go adaptować do realiów konkretnej szkoły. Jest to ściśle powiązane z **koncepcją programu, który opiera się na kilku istotnych założeniach ważnych ze względu na pracę w zreformowanej szkole średniej**. Przede wszystkim konkretyzuje podstawę programową języka polskiego, wspierając tym samym pracę nauczyciela, jego działania w trzyletnim cyklu nauczania. Ponadto łączy tradycję ze współczesnością, umożliwiając w ten sposób uczniom refleksyjne obcowanie z arcydziełem. Z przyczyn praktycznych, dostosowanych do realiów współczesnej szkoły, nie wykracza poza treści nauczania wskazane w podstawie programowej. Kładzie nacisk na kształcenie umiejętności, odwołuje się do wiedzy oraz umiejętności wynikających z dotychczasowych etapów edukacyjnych, kontynuuje proces rozwijania tychże umiejętności. Akcentuje samodzielne działania młodego człowieka. Podpowiada, jak indywidualnie wspomagać rozwój każdego ucznia. Odwołuje się do kanonu lektur wskazanego w podstawie programowej w zakresie podstawowym i rozszerzonym. Wspiera nauczyciela w planowaniu zajęć dydaktycznych, ocenianiu osiągnięć uczniów, przygotowaniu ich do egzaminu maturalnego.

Dominantą w uporządkowaniu materiału nauczania pozostaje proces historycznoliteracki, poprzedzony głębszym poznaniem korzeni kultury europejskiej. Oznacza to również, że materiał lekturowy został ujęty chronologicznie. Takie podejście do literatury pozwoli uczniom na przeprowadzenie poprawnej interpretacji tekstu, ma uzasadnienie w szkolnej praktyce. Jedną z zalet programu jest sposób ujęcia współczesności jako stałego punktu odniesienia, do którego uczniowie korzystający z podręczników z serii *Przeszłość to dziś* powracają w dziale „Dialogi z tradycją”, sam tytuł serii podręczników zdaje się ten dialog podkreślać. Na uwagę zasługuje również sposób ujęcia procesu historycznoliterackiego przez autorów podręcznika. Każda epoka ilustrowana jest tekstami kultury w porządku odpowiadającym kluczowym dla niej zagadnieniom.

Warto zwrócić uwagę na zaproponowany przez program oraz podręczniki *Przeszłość to dziś* kanon lektur. Teksty zostały dobrane zgodnie z wytycznymi z podstawy programowej, w sposób rzetelny, przemyślany, podporządkowany ogólnej wizji historycznoliterackiej. Szczególnie interesujące pod kątem wrażliwości młodego człowieka są propozycje z literatury współczesnej. Na uwagę zasługuje również wybór polskich filmów zaliczanych do klasyki kina polskiego. Program pozostawia jednak nauczycielowi wolną rękę w zakresie wyboru filmów z klasyki kinematografii światowej przewidzianej dla poziomu rozszerzonego.

Zofia Starownik dużo miejsca poświęca sprawom związanym z podejściem nauczyciela do nauczania, oceniania, planowania pracy w trzyletnim cyklu nauczania. Podkreśla ona, że nauczyciel jest jednocześnie koordynatorem, organizatorem procesu nauczania, doradcą i opiekunem ucznia. Wspiera go w tym wszystkim program oraz podręcznik. Z pewnością w planowaniu lekcji czy cyklu lekcji pomogą rozpisanie pod kątem podręcznika siatki godzin przypadające na dane zagadnienie czy jednostkę metodyczną, zarówno dla poziomu podstawowego, jak i rozszerzonego (propozycja autorów serii podręczników *Przeszłość to dziś*).

W przypadku stosowania metod nauczania autorka programu wyznaje zasadę złotego środka, zachęca bowiem do korzystania z różnorodnych metod. Tradycyjne, np. heurystykę, łączy z tymi, które wymagają dużej aktywności oraz zaangażowania samej młodzieży w proces zdobywania wiedzy i ćwiczenia umiejętności, np. praca metodą projektów, prowadzenie debat, dyskusje panelowe.

W zakresie opisu założonych osiągnięć uczniów Zofia Starownik kładzie nacisk na zachowanie spójności celów i treści nauczania dwóch etapów edukacyjnych: III i IV. Uważa na to, aby uczniowie szkoły ponadgimnazjalnej w znacznym stopniu poszerzali

to, co opanowali w gimnazjum. W tym celu prezentuje przewidywane osiągnięcia uczniów szkoły ponadgimnazjalnej oraz osiągnięcia gimnazjalisty, przypominając jednocześnie o lekturach omawianych w gimnazjum, których znajomość będzie obowiązywała na egzaminie maturalnym.

Autorka programu dużo miejsca poświęca kryteriom oceniania i metodom sprawdzania osiągnięć ucznia. W sposób jasny i czytelny udziela wskazówek dotyczących oceniania i czynności z nim związanych. Podkreśla, że nauczyciel jest zobowiązany dostarczyć uczniowi informację o tym, w jakim stopniu spełnił on wymagania programowe. W tym celu wylicza wszelkiego rodzaju aktywności ucznia podlegające ocenie, np. wypowiedzi ustne, prezentacje multimedialne, wystąpienia publiczne, rozprawki. Za jedno z ważniejszych form sprawdzania wiedzy i umiejętności uznaje wielostopniowe testy sprawdzające wiadomości i umiejętności, wskazane w podstawie programowej, oraz wypracowania klasowe. W bardzo przystępny sposób omawia propozycje dwóch strategii oceniania: analitycznej oraz holistycznej. Podaje również przykłady dostosowania warunków rozwiązania zadania w zależności od możliwości uczniów, podkreślając w ten sposób, jak ważne są w procesie edukacji wrażliwość na indywidualne potrzeby uczniów oraz stworzenie warunków do prezentacji osiągnięć uczniom mającym różne deficyty rozwojowe.

Wnioski końcowe.

Raz jeszcze należy podkreślić, że autorska propozycja programu *Przeszłość to dziś* powiązanego z serią podręczników *Przeszłość to dziś* Wydawnictwa STENTOR w pełni zasługuje na uwagę za strony nauczycieli szkół średnich. Spełnia wszelkie wymogi związane z nową podstawą programową. Akcentuje rolę nauczyciela w procesie dydaktyczno-wychowawczym IV etapu edukacyjnego, zwracając uwagę na związek z wcześniejszymi etapami edukacyjnymi, w tym przede wszystkim z III. Podkreśla zależność między pracą nauczyciela koordynatora a zaangażowaniem ucznia w proces zdobywania kolejnych umiejętności i jego indywidualnymi potrzebami edukacyjnymi. Finalnie absolwent szkoły ponadgimnazjalnej ma nie tylko zdać jak najlepiej egzamin maturalny, ale przede wszystkim stać się świadomym oraz krytycznym członkiem wspólnoty kulturowej, mądrym użytkownikiem języka, pełnoprawnym obywatelem współczesnego świata, korzystającym z nowoczesnych technologii w celu zdobycia określonych informacji. Program *Przeszłość to dziś* jest więc z założenia głęboko humanistyczny.

Iwona Gałęzewska
nauczyciel języka polskiego w szkole ponadgimnazjalnej